

ЕПИДЕМИЈЕ У СРБИЈИ ТОКОМ РАТНИХ ГОДИНА 1912 – 1918

Ратни услови живота током Првог и Другог балканског (1912–1913) и Првог светског рата (1914–1918) довели су до кулминације разних болести и појаве различитих већих и мањих, локалних, регионалних и светских епидемија. Према често навођеним проценама, заразне болести су током ратних година однеле око 360.000 живота.

Деценијама у назад велика пажња, и истраживача али и јавности, била је усмерена ка епидемији тифуса, тачније три удружена тифуса: пегавог, повратног и трбушног, која је током првих пола године 1915. захватила целу Србију. Процењено је да је она однела око 135.000 живота.

Новија истраживања усмерена ка раније истраживачки скоро потпуно запостављеној пандемији шпанске грознице, указала су да је ова болест, током последњих пар месеци 1918. године однела око 115.000 живота. Имајући у виду чињенице да је 1918. године у Србији живело знатно мање становника него 1915, да је мортални удар три болести 1915. трајао пола године, а налет светске пандемије само једне болести из 1918. пар месеци, уочава се да запостављена и заборављена епидемија шпанске грознице није била мање погубна од знатно познатије тифусне епидемије. Напротив. У појединим деловима Србије, у околини Трстеника, у Крагујевцу, и у Азбуковици, регистрован је већи број жртава епидемије из 1918. него из 1915!

Према наведеним проценама две велике епидемије су у Србији однеле око 250.000 живота. То отвара питање од којих болести су страдали осталих, оквирних 110.000? Позната су два независна удара колере које су се шириле Србијом, 1912/13 и 1915/16. године, али њихове последице нису биле толико велике. Нешто веће су биле последице разних заразних болести које су се међу

српском војском јављале током и по преласку преко Албаније, а потом и по одласку на Солунски фронт, где је предњачила маларија. Али, мимо две велике, првопоменуте епидемије, највеће последице, у збиру, оставио је низ различитих мањих, изразито локалних епидемија које су захватиле српску војску и цивилно становништво.

Међу цивилним становништвом током свих ратних година, уочаване су, повезано или неповезано, на различитим територијама, исте епидемијске болести које су се често јављале и у предратном периоду: богиња, дифтерије, дизентерије, шарлаха, великог кашља и сл. Нарочито је индикативна епидемија дизентерије, са веома великом смртношћу, која се истовремено, током краја лета и почетка јесени 1918. године уочава у различитим деловима Србије.